

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

14 ноември 2013 година *

„Убежище — Харта на основните права на Европейския съюз — Член 4 — Регламент (ЕО) № 343/2003 — Член 3, параграфи 1 и 2 — Определяне на държавата членка, компетентна да разгледа молба за убежище, подадена в една от държавите членки от гражданин на трета страна — Членове 6—12 — Критерии за определяне на компетентната държава членка — Член 13 — Субсидиарна клауза“

По дело C-4/11

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Hessischer Verwaltungsgerichtshof (Германия) с акт от 22 декември 2010 г., постъпил в Съда на 5 януари 2011 г., в рамките на производство по дело

Bundesrepublik Deutschland

срещу

Kaveh Puid,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: г-н V. Skouris, председател, г-н K. Lenaerts, заместник-председател, г-жа R. Silva de Lapuerta, г-н M. Pešič, г-н L. Bay Larsen (докладчик) и г-н M. Safjan, председатели на състави, г-н J. Malenovský, г-н E. Levits, г-н A. Ó Caoimh, г-н J.-C. Bonichot, г-н D. Šváby, г-жа M. Berger и г-жа A. Prechal, съдии,

генерален адвокат: г-н N. Jääskinen,

секретар: г-н K. Malacek, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 22 януари 2013 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за германското правителство, от г-н N. Graf-Vitzthum, в качеството на представител,
- за г-н Puid, от г-жа U. Schlung-Muntau, Rechtsanwältin,
- за белгийското правителство, от г-н T. Materne, в качеството на представител,

* Език на производството: немски.

- за Ирландия, от г-н D. O'Hagan, в качеството на представител, подпомаган от г-н D. Conlan Smyth, barrister,
- за гръцкото правителство, от г-жа A. Samoni-Rantou, г-жа M. Michelogiannaki, г-жа T. Papadopoulou, г-жа F. Dedousi и г-жа G. Papagianni, в качеството на представители,
- за френското правителство, от г-н G. de Bergues и г-жа B. Beaupère-Manokha, в качеството на представители,
- за италианското правителство, от г-жа G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от г-н L. D'Ascia, avvocato dello Stato,
- за полското правителство, от г-н M. Szpunar, в качеството на представител,
- за правителството на Обединеното кралство, от г-жа C. Murrell, в качеството на представител,
- за швейцарското правителство, от г-н O. Kjelsen, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от г-жа M. Condou-Durande и г-н W. Bogensberger, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 18 април 2013 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 3, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 343/2003 на Съвета от 18 февруари 2003 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държава членка, компетентна за разглеждането на молба за убежище, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета страна (ОВ L 50, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 56, наричан по-нататък „Регламентът“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Bundesrepublik Deutschland, представлявана от Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Федерална служба за миграцията и бежанците, наричана по-нататък „Bundesamt“), и г-н Puid, ирански гражданин, относно решението на Bundesamt да обяви за недопустима молбата за убежище на последния и да разпореди прехвърлянето му в Гърция.

Правна уредба

- 3 Член 3, параграфи 1 и 2 от Регламента гласи:

„1. Държавите членки разглеждат молбите на всеки гражданин на трета държава, който подава молба за убежище до която и да било от тях на границата или на тяхна територия. Молбите се разглеждат от една-единствена държава членка, а именно от онази, за която критериите, изложени в глава III, сочат, че е компетентна за това.

2. Чрез дерогация от параграф 1 всяка държава членка може да разгледа молба за убежище, която е подадена до нея от гражданин на трета [страна], дори ако подобно разглеждане не спада към нейните отговорности съгласно критериите, изложени в настоящия регламент. В този случай въпросната държава членка става държава членка, компетентна по смисъла на настоящия регламент и изпълнява задълженията, свързвани с тази отговорност. [...]“.

4 Член 5, параграф 1 от Регламента гласи:

„Критериите за определяне на компетентната държава членка се прилагат в последователността, в която са изложени в [глава III]“.

5 С оглед на определяне на компетентната държава членка по смисъла на член 3, параграф 1 от Регламента, в глава III от него се съдържа списък с обективни и подредени в йерархична система критерии.

6 В член 6 от Регламента се определя държавата членка, компетентна да разгледа молба за убежище, подадена от непридружено малолетно или непълнолетно лице.

7 Членове 7 и 8 от Регламента са приложими за търсещите убежище лица, когато член от семейството им е получил разрешение да пребивава като бежанец в държава членка или е подал молба за убежище, която все още не е била обект на първо решение по същество в такава държава.

8 Член 9 от Регламента се отнася до търсещите убежище лица, притежаващи документ за пребиваване или виза, които са валидни или чиято валидност е изтекла.

9 В член 10, параграф 1 от Регламента е установен следният критерий:

„Когато се установи [...], че търсецо убежище лице незаконно е пресякло по суша, по море или по въздух границата на държава членка, в която е влязло, идвайки от трета страна, тази държава членка е компетентна за разглеждането на молбите за убежище. [...]“.

10 Критерият по член 11 от Регламента може да се прилага при определени условия, когато търсещият убежище е влязъл на територията на държава членка, в която е освободен от задължението да има виза.

11 Член 12 от Регламента се отнася до молбите за убежище, представени в международна транзитна зона на летище на държава членка.

12 Член 13 от Регламента предвижда, че когато нито една държава членка не може да бъде посочена за компетентна при прилагането на критериите в йерархичната им последователност, компетентна да разгледа молбата за убежище е първата държава членка, пред която е представена молбата.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

13 Г-н Puid, роден през 1979 г., пристига в Гърция с подправени документи за самоличност на 20 октомври 2007 г. с полет от Техеран (Иран) за Атина (Гърция). След престой от четири дни в Гърция той отпътува за Франкфурт на Майн (Германия), където подава молба за убежище.

14 За да се гарантира връщането на г-н Puid, е разпоредено задържането му до 25 януари 2008 г. Впоследствие г-н Puid подава молба за привременна защита до Verwaltungsgericht Frankfurt am Main, като по-специално моли Bundesrepublik Deutschland да бъде задължена да обяви, че е

компетентна да разгледа молбата му за убежище на основание член 3, параграф 2 от Регламента. Посочената юрисдикция разпорежда г-н Puid да не бъде прехвърлян в Гърция преди 16 януари 2008 г.

- 15 На 14 декември 2007 г. Bundesamt обявява за недопустима молбата за убежище на г-н Puid и разпорежда прехвърлянето му в Гърция. Всъщност посочената служба приема, че Република Гърция е държавата членка, компетентна да разгледа молбата, и че няма основание Bundesrepublik Deutschland да прилага член 3, параграф 2 от Регламента. На 23 януари 2008 г. г-н Puid е прехвърлен в Гърция.
- 16 Междувременно обаче на 25 декември 2007 г. г-н Puid подава до Verwaltungsgericht Frankfurt am Main жалба за отмяна на това решение на Bundesamt, като иска също Bundesrepublik Deutschland да бъде задължена да обяви, че е компетентна да разгледа молбата му за убежище.
- 17 С решение от 8 юли 2009 г. Verwaltungsgericht Frankfurt am Main отменя решението на Bundesamt и постановява, че изпълнението на заповедта за връщане е незаконосъобразно. Това решение се основава на факта, че Bundesrepublik Deutschland е длъжна да упражни правото си да поеме отговорност, предвидено в член 3, параграф 2 от Регламента, с оглед по-специално на условията за приемане на търсещите убежище лица и обработката на молбите за убежище в Гърция.
- 18 Bundesrepublik Deutschland, представявана от Bundesamt, обжалва това съдебно решение пред Hessischer Verwaltungsgerichtshof.
- 19 При тези обстоятелства с акт от 22 декември 2010 г. Hessischer Verwaltungsgerichtshof спира производството и поставя на Съда четири преюдициални въпроса, с които се цели да се определи обхватът на член 3, параграф 2 от Регламента в хипотеза, в която положението в държавата членка, компетентна да разгледа молбата за убежище съгласно изложените в глава III от Регламента критерии, застрашава основните права на съответното търсещо убежище лице.
- 20 На 20 януари 2011 г. Bundesamt приема да разгледа молбата за убежище на г-н Puid на основание член 3, параграф 2 от Регламента. Впоследствие с решение от 18 май 2011 г. посочената служба му предоставя статут на бежанец.
- 21 Според Hessischer Verwaltungsgerichtshof обаче интересът от преюдициалното му запитване не е отпаднал, тъй като г-н Puid може да има законен интерес от обявяване на решението от 14 декември 2007 г. за незаконосъобразно с оглед на предявяване на иск за обезщетение във връзка със задържането му.
- 22 С писмо от 21 декември 2011 г. секретариатът на Съда изпраща до запитващата юрисдикция препис от Решение от 21 декември 2011 г. по дело N. S. и др. (C-411/10 и C-493/10, Сборник, стр. I-13905), като я приканва да го уведоми дали с оглед на това решение поддържа преюдициалното си запитване.
- 23 С решение от 1 юни 2012 г., постъпило в Съда на 8 юни 2012 г., Hessischer Verwaltungsgerichtshof оттегля първите си три въпроса, тъй като според него те са получили задоволителен отговор в Решение по дело N. S. и др., посочено по-горе. Запитващата юрисдикция все пак смята, че за да

бъдат уточнени последиците от това решение за възможността на молителя да се позове пред съд на задължението на държавата членка, в която се намира, да разгледа молбата му за убежище, следва да се запази следният въпрос:

„От задължението на държава членка да упражни правото си по член 3, параграф 2, първо изречение от Регламент[а] [...] възниква ли защитимо по съдебен ред субективно право на търсещото убежище лице да иска от тази държава членка да поеме отговорност?“.

По преюдициалния въпрос

- 24 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали търсецо убежище лице може да се позове пред национална юрисдикция на задължението на държавата членка, в която е подало молба за убежище, да разгледа тази молба на основание член 3, параграф 2 от Регламента, когато положението в държавата членка, компетентна да разгледа посочената молба съгласно изложените в глава III от Регламента критерии, застрашава основните права на това лице.
- 25 В самото начало следва да се констатира, че видно от актовете, постановени от запитващата юрисдикция на 22 декември 2010 г. и 1 юни 2012 г., този въпрос изхожда от предпоставката, че в положение като разглежданото в главното производство държавата членка, в която търсещото убежище лице е подало молба, е длъжна да упражни правото си да поеме отговорност, предоставено ѝ от член 3, параграф 2 от Регламента.
- 26 От посочената разпоредба обаче не могат да бъдат изведени основания за такава предпоставка.
- 27 В това отношение следва да се припомни, че съгласно член 3, параграф 1 от Регламента молбата за убежище се разглежда само от една държава членка, а именно държавата, която посочените в глава III от Регламента критерии определят като компетентна.
- 28 При все това съгласно член 3, параграф 2 от Регламента чрез дерогация от член 3, параграф 1 всяка държава членка може да разгледа молба за убежище, която е подадена до нея от гражданин на трета страна, макар тя да не е длъжна да я разгледа съгласно установените в този регламент критерии.
- 29 Макар в точка 107 от Решение по дело N. S. и др., посочено по-горе, Съдът да е припомнил, че в контекст като разглеждания в това решение държавата членка, която определя компетентната държава членка, има правото по член 3, параграф 2 от Регламента сама да разгледа молбата, той не е установил, че тя е длъжна да я разгледа.
- 30 За сметка на това е важно да се подчертае, че според Съда държавите членки са длъжни да не прехвърлят търсещото убежище лице в държавата членка, която е компетентна съгласно установените в глава III от Регламента критерии, когато не може да не им е известно, че системните недостатъци на процедурата за предоставяне на убежище и на условията за приемане на търсещи убежище лица в тази държава членка съставляват сериозни и потвърдени основания да се смята, че търсещото убежище лице би било изложено на реална опасност от нечовешко или унизително отношение по смисъла на член 4 от Хартата на основните права на Европейския съюз (вж. в този смисъл Решение по дело N. S. и др., посочено по-горе, точки 94 и 106).
- 31 Запитващата юрисдикция трябва да провери дали са съществували такива системни недостатъци към датата, на която е изпълнено решението за прехвърляне на г-н Puid в Гърция.

- 32 Що се отнася до въпроса дали държавата членка, която не може да прехвърли търсещото убежище лице в държавата членка, първоначално определена като компетентна съгласно Регламента, е длъжна сама да разгледа молбата, следва да се напомни, че в глава III от този регламент са изброени редица критерии и съгласно член 5, параграф 1 от него тези критерии се прилагат в последователността, в която са изложени във въпросната глава (Решение по дело N. S. и др., посочено по-горе, точка 95).
- 33 Следователно, както Съдът вече е постановил, когато е налице невъзможност за прехвърляне на търсещото убежище лице в държавата членка, първоначално определена като компетентна съгласно критериите по глава III от Регламента, държавата членка, която е трябвало да прехвърли лицето, следва — освен ако не реши да упражни правото си сама да разгледа молбата съгласно член 3, параграф 2 от Регламента — да анализира следващите критерии по посочената глава, за да провери дали въз основа на някой от тях друга държава членка не е компетентна да разгледа молбата за убежище (Решение по дело N. S. и др., посочено по-горе, точки 96 и 107).
- 34 В противен случай първата държава членка, пред която е представена молбата за убежище, е компетентна да я разгледа съгласно член 13 от Регламента (вж. в този смисъл Решение по дело N. S. и др., посочено по-горе, точка 97).
- 35 Важно е обаче държавата членка, в която се намира търсещото убежище лице, да следи да не утежни евентуалното нарушение на основните права на това лице чрез провеждането на прекомерно дълга процедура за определяне на компетентната държава членка. При необходимост тя трябва сама да разгледа молбата по реда на член 3, параграф 2 от Регламента (Решение по дело N. S. и др., посочено по-горе, точки 98 и 108).
- 36 С оглед на изложеното по-горе на поставения въпрос следва да се отговори, че когато на държавите членки не може да не им е известно, че системните недостатъци на процедурата за предоставяне на убежище и на условията за приемане на търсещи убежище лица в държавата членка, първоначално определена като компетентна съгласно критериите по глава III от Регламента, съставляват сериозни и потвърдени основания да се смята, че търсещото убежище лице би било изложено на реална опасност от нечовешко или унизително отношение по смисъла на член 4 от Хартата на основните права на Европейския съюз, като това следва да се провери от запитващата юрисдикция, държавата членка, която определя компетентната държава членка, е длъжна да не прехвърля търсещото убежище лице към държавата членка, първоначално определена като компетентна, и освен ако не реши да упражни правото сама да разгледа молбата за убежище, да анализира следващите критерии по посочената глава, за да установи дали друга държава членка не може да бъде посочена като компетентна въз основа на някой от тях или, ако това не е възможно, въз основа на член 13 от същия регламент.
- 37 При такова положение обаче невъзможността за прехвърляне на търсецо убежище лице в държавата членка, първоначално определена като компетентна, сама по себе си не предполага, че държавата членка, определяща компетентната държава членка, е длъжна сама да разгледа молбата за убежище съгласно член 3, параграф 2 от същия регламент.

По съдебните разноски

- 38 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Когато на държавите членки не може да не им е известно, че системните недостатъци на процедурата за предоставяне на убежище и на условията за приемане на търсещи убежище лица в държавата членка, първоначално определена като компетентна съгласно критериите по глава III от Регламент (ЕО) № 343/2003 на Съвета от 18 февруари 2003 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държава членка, компетентна за разглеждането на молба за убежище, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета страна, съставляват сериозни и потвърдени основания да се смята, че търсещото убежище лице би било изложено на реална опасност от нечовешко или унижително отношение по смисъла на член 4 от Хартата на основните права на Европейския съюз, като това следва да се провери от запитващата юрисдикция, държавата членка, която определя компетентната държава членка, е длъжна да не прехвърля търсещото убежище лице към държавата членка, първоначално определена като компетентна, и освен ако не реши да упражни правото сама да разгледа молбата за убежище, да анализира следващите критерии по посочената глава, за да установи дали друга държава членка не може да бъде посочена като компетентна въз основа на някой от тях или, ако това не е възможно, въз основа на член 13 от същия регламент.

При такова положение обаче невъзможността за прехвърляне на търсещо убежище лице в държавата членка, първоначално определена като компетентна, сама по себе си не предполага, че държавата членка, определяща компетентната държава членка, е длъжна сама да разгледа молбата за убежище съгласно член 3, параграф 2 от Регламент № 343/2003.

Подписи